

Vergaderjaar 2012–2013

33 644

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in 2012

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 30 mei 2012

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft de eer verslag uit te brengen over haar werkzaamheden in 2012.

De voorzitter van de commissie,
Zijlstra

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

Samenstelling van de commissie

Ingevolge artikel 22 van het Reglement van Orde bestaat de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: commissie) uit de voorzitters van de fracties.

De voorzitters van de fracties waren in 2011 tot het aantreden van de nieuw gekozen Tweede Kamer op 20 september 2012: Blok (VVD), voorzitter van de commissie, Cohen (PvdA), Wilders (PVV), Van Haersma Buma (CDA), Roemer (SP), Sap (GroenLinks), Slob (ChristenUnie), Pechtold (D66), Thieme (PvdD) en Van der Staaij (SGP).

Op 20 maart 2012 heeft de heer Samsom (PvdA) de heer Cohen als fractievoorzitter van de PvdA opgevolgd.

De samenstelling van de commissie na de eerste samenkomst van de nieuw gekozen Tweede Kamer was: Rutte (VVD), voorzitter van de commissie, Samsom (PvdA), Wilders (PVV), Roemer (SP), Van Haersma Buma (CDA), Pechtold (D66), Sap (GroenLinks), Slob (ChristenUnie), Thieme (PvdD), Van der Staaij (SGP) en Krol (50PLUS).

Na de beëdiging van het kabinet-Rutte op 5 november 2012 heeft Zijlstra (VVD) Rutte als voorzitter van de commissie vervangen omdat laatstgenoemde minister-president werd.

Op 8 oktober 2012 heeft de heer Van Ojik (GroenLinks) mevrouw Sap als fractievoorzitter van GroenLinks opgevolgd.

Beknopt overzicht van de in de verslagperiode verrichte werkzaamheden

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: commissie) is in 2012 zeven maal bijeengekomen om te overleggen met de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), van Defensie en van Veiligheid en Justitie.

De commissie heeft op 1 maart 2012 een gesprek gehad met de President van de Algemene Rekenkamer over de aansluiting van de onderzoeken van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: CTIVD) over rechtmatigheid en van de Algemene Rekenkamer over doelmatigheid. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de commissie de ministers van BZK en van Defensie een brief gestuurd waarin de commissie heeft verzocht op welke structurele wijze de commissie kan worden voorzien van informatie die voor haar noodzakelijk is om de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (AIVD en MIVD) te beoordelen.

Op 21 juni 2012 heeft de commissie een gesprek gevoerd met de CTIVD over haar jaarverslag over het jaar 2011 en de inzet van SIGINT en de af luisterbevoegdheid.

De opkomst bij de vergaderingen is over het algemeen redelijk tot goed, maar liet bij enkele leden van de commissie een wisselend beeld zien. Nadat de commissie dit punt onder de aandacht heeft gebracht is de opkomst van de leden verbeterd.

Op 26 januari is de commissie in 2012 voor de eerste maal in vergadering bijeengekomen. Tijdens deze vergadering heeft de commissie overleg gevoerd met de ministers van BZK en Defensie.

Met de minister van Defensie is gesproken over het Jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Er is in dit kader gesproken over de taakverdeling en samenwerking tussen de MIVD en de AIVD. De MIVD merkte op dat door samenwerking de efficiency kan worden verbeterd door ondermeer standaardisering van de werkwijze en producten en de uitwisseling van personeel.

Ook is het rapport van de CTIVD inzake de inzet van SIGINT door de MIVD besproken. Over de constatering van de CTIVD dat de wettelijke regeling t.a.v. de bevoegdheden van de MIVD op het terrein van SIGINT op gespannen voet staat met de praktische toepassing van SIGINT, merkte de minister van Defensie op dat er een kloof tussen de (gewenste) praktijk en de wet is ontstaan en dat er daarom wordt gewerkt aan een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002).

Verder is in deze vergadering gesproken over het AIVD Jaarplan 2012. Over de tarifiering is opgemerkt dat er een strategische herijking van de veiligheidsonderzoeken heeft plaatsgevonden. Door verdere efficiencymaatregelen en de invoering van tarifiering kan de taakstelling voor de AIVD van het kabinet Rutte I worden ingevuld.

In het kader van de driemaandelijke rapportage AIVD over het vierde kwartaal 2011 is gesproken over de opbouw en professionalisering van de Veiligheidsdienst Curaçao, jihadistische netwerken in de Sinai en Sharia 4 Holland.

Verder is in deze vergadering door de minister van BZK een toelichting gegeven op de technische wijziging van de Wiv 2002 in verband met de vertrouwelijkheid van gegevens van personen.

Tenslotte is in deze vergadering gesproken over de toegenomen activiteiten van jihadisten op het internet. Volgens de AIVD kunnen de internetactiviteiten worden onderverdeeld in drie categorieën: de openbare toegankelijke websites, de verborgen secundaire fora waar jihadistische verdieping plaatsvindt en tenslotte de verborgen kernfora waar de activiteiten zijn gericht op gewelddadige actie.

De commissie heeft op 19 april 2012 met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (hierna: NCTV) gesproken over een Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. De NCTV merkte op dat het dreigingsniveau in Nederland in alle opzichten beperkt is. Dit betekent dat de kans op een aanslag gering is, maar niet valt uit te sluiten.

De commissie is in dit kader geïnformeerd over jihadistische netwerken in Nederland, over het toenemend aantal jihadreizigers en de aanpak van de AIVD in deze, de mogelijke gevolgen van een aantal anti-islam gebeurtenissen (zoals de verbranding van korans), de presentatie van het boek van Wilders, getiteld «Marked for Death: Islam's War Against the West and Me», de problematiek van eenlingen, het dreigingsniveau in een internationale context, de ontwikkelingen in het Midden-Oosten (waar de instabiele situatie in enkele landen werd aangegrepen om betogingen te organiseren en regisseren) en tenslotte enkele incidenten die vanuit niet-jihadistische, rechts-extremistische en anarchistische hoek hebben plaatsgevonden.

In deze vergadering is de commissie tevens ingelicht over een spionagezaak bij Buitenlandse Zaken.

Vervolgens heeft de AIVD de commissie geïnformeerd over de organisatieontwikkeling van de AIVD, in casu de speerpunten van de AIVD en hoe deze zich verhouden tot de bezuinigingen.

Tenslotte is in deze vergadering gesproken over de vraag op welke structurele wijze de commissie kan worden voorzien van informatie die voor haar noodzakelijk is om de doelmatigheid van de uitgaven van de diensten en de doeltreffendheid van de inzet te kunnen beoordelen en over het spanningsveld tussen de geheime en openbare informatie.

De commissie is op 7 juni 2012 bijeengewees en door de minister van BZK geïnformeerd over het Nationaal Inlichtingenbeeld (mei 2012). In dit kader is gesproken over de ernst, aard en omvang van de vervlechting van een jihadistisch netwerk met criminaliteit.

In het kader van de bespreking van het AIVD-Jaarverslag 2011 en de geheime bijlage bij het jaarverslag 2011 zijn het primaire proces, de

besturende en ondersteunende afdelingen en inlichtingenproducten aan de orde geweest.

Ook is gesproken over de brief van de minister van BZK betreffende de driemaandelijke rapportage AIVD over het eerste kwartaal 2012. Onderwerpen die hierbij aan de orde werden gesteld waren: jihadistische en radicale websites, de opkomst van een nieuwe extremistische categorie (namelijk het anti-islamitische, anti-linkse en antimulticulturalistische discours), de dreiging van jihadistische netwerken in Nederland, de crisissituatie met betrekking tot de Veiligheidsdienst Curaçao en een mogelijke wapenwedloop in het Midden-Oosten. Daarnaast is in deze vergadering gesproken over de wijze waarop invulling kan worden gegeven aan de wens van de commissie tot meer inhoudelijke ondersteuning bij het uitvoeren van haar werkzaamheden.

Op 28 juni 2012 heeft de commissie met de minister van Veiligheid en Justitie en de NCTV gesproken over het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Hierbij kwamen verschillende onderwerpen aan de orde: het jihadistisch terrorisme (zowel in als vanuit de strijdgebieden), de dreiging van terugkeerders (en in dit kader de toetsing door het OM of er mogelijk sprake is van strafbare feiten en tot vervolging kan worden overgegaan), de dreiging van eenlingen en gepercipieerde islam-vijandigheden, de verstoring door de Nederlandse autoriteiten van een aantal jihadistische activiteiten, de situatie in Indonesië naar aanleiding van een recente politieactie op Bali (waarbij vijf verdachten van terrorisme zijn doodgeschoten door de Indonesische antiterrorisme-eenheid), de spanningen binnen enkele Haagse moskeeën, (waaronder de Assoenah) en de ontvoering van twee Nederlanders in Mali en de Filippijnen. In deze vergadering hebben de AIVD en MIVD een nadere toelichting gegeven op de jaarverslagen 2011 van de AIVD en de MIVD en de samenwerking tussen de diensten. De AIVD en MIVD geven aan dat het belang van een goede samenwerking tussen de diensten is toegenomen door toenemende onveiligheid en instabiliteit, de snelle technologische ontwikkelingen en de enorme toename van datastromen. Door de samenwerking te verbeteren kan de schaarse, kostbare, verwervende en verwerkende capaciteit van de twee relatief kleine diensten efficiënt wordt ingezet. Het doel van samenwerking is een optimale uitvoering van (contra) inlichtingen- en veiligheidstaken ten behoeve van de nationale veiligheid.

Verder is in deze vergadering gesproken over het toezichtsrapport van de CTIVD inzake de inzet van de af luisterbevoegdheid en de bevoegdheid tot de selectie van SIGINT door de AIVD.

Ten slotte zijn de ontwikkelingen in het Midden-Oosten aan de orde gesteld. Hierbij is specifiek ingegaan op de situatie in Egypte en het noorden van de Sinai en het tegenhouden van het Russische vrachtschip MV Alaed (dat met wapentuig en helikopters onderweg was naar Syrië).

In de vergadering van 25 oktober 2012 is gesproken over met de minister van Veiligheid en Justitie en de NCTV over een Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. In dit kader is gesproken over de ontwikkelingen in de jihadgebieden c.q. de conflictgebieden (waaronder de buitenlandse militaire interventie in Mali), de ontwikkelingen en gebeurtenissen in Europa (zoals de aanslag op een bus met Israëliërs in Bulgarije) en ontwikkelingen in Nederland (waaronder de signalering van jihadistische reisbewegingen en uitreizen en het risico op gewelddadige radicalisering bij enkele groepen). Ook is in deze vergadering de achtergrond, stand van zaken en ontwikkelingen m.b.t. digitale aanvallen besproken.

De minister van BZK heeft tenslotte de commissie ingelicht over de ontwikkelingen in het Midden-Oosten.

Op 15 november 2012 is de commissie geïnformeerd door de minister van Veiligheid en Justitie over de procedure inzake het verlenen van toestemming voor de inzet van de afluistermogelijkheid.

In het kader van de driemaandelijke rapportage AIVD over het derde kwartaal 2012 is o.a. gesproken over de rol van internationale, jihadistische netwerken bij het voorbereiden van aanslagen in Europa en de herijking en tarifiering van de veiligheidsonderzoeken.

Vervolgens is ingegaan op de ontwikkelingen in het Midden-Oosten. In dit kader is gesproken over de strijd tussen het Vrije Syrische Leger (FSA) en het Islamitisch Front voor de bevrijding van Syrië, het meevechten van Nederlanders in Syrië en de problematiek van uitreizende jihadisten. Ook is de situatie in Egypte en dan met name de moeizame relatie tussen Morsi en het overheidsapparaat, het contact tussen Morsi en het Moslimbroederschap en de toenemende dreiging richting het Westen aan de orde geweest. Ten slotte is de situatie in de Gaza naar aanleiding van de actuele gebeurtenissen besproken.

In deze vergadering heeft de MIVD een presentatie gehouden over chemische en biologische wapens in Syrië.

De commissie is op 13 december voor de laatste maal in het jaar 2012 voor een vergadering bijeengekomen. Allereerst is gesproken over de ontwikkelingen in het Midden-Oosten. Voorts is de AIVD ingegaan op naslagen van digitale bestanden en de zwaardere bijzondere inlichtingenmiddelen. De AIVD onderscheidt vier vormen van naslagen die een ingrijpende werking hebben en waar sprake is van relatief veel privacyschending: hacks (bijvoorbeeld ingezet om toegang tot internetfora jihadisten te krijgen), taps, sigint (zoals satellietinterceptie) en binnentredingen. Opgemerkt wordt dat naarmate de bevoegdheden en middelen ingrijpender zijn, de procedure zwaarder is. De CTIVD onderzoekt de rechtmatigheid van de ingrepen.

Verder is gesproken over de terroristische activiteiten van de PKK, aansluitend bij het nieuws over het «oprollen» van een kamp van de PKK door de politie, alsmede op basis van ambtsberichten van de AIVD. De minister van BZK merkte op dat de (gewelds)dreiging in Nederland zeer beperkt is. Er vinden daarentegen wel geweldsondersteunende activiteiten vanuit Nederland plaats.

Ten slotte is gesproken over de wijze waarop de bezuinigingstaakstelling op de AIVD in de commissie aan de orde zal worden gesteld. Afgesproken is dat de gevolgen van de bezuiniging op de AIVD in de commissie aan de orde zal komen, voor zover dit niet in een openbaar debat kan.

De behandeling van brieven van derden

De commissie behandelde enkele brieven van burgers en instellingen.